

Bacscai Sándor (1961)

Bacscai Sándor (1961) Író, újságíró, a Fotóművészet munkatársa. A kilencvenes években körülbelül száz életút-interjút készített a Magyar Fotográfiai Múzeum archívuma számára.

Fejér Zoltán (1951)

Szabadúszó fotós. 1968 óta foglalkozik a fényképezés különféle alkotó módozataival. 1985 óta folytat fotótörténeti kutatásokat, ezekből eddig kilenc könyvet publikált. Lapunk munkatársa.

Gellér Judit (1983)

Kurátor. 2000-től publikálja verseit, kritikáit, kiállítás-ajánlóit különböző szaklapokban és folyóiratokban. Egyetemi tanulmányait a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Designelmélet mesterszakán fejezte be. 2012-től tagja, 2013 és 2015 között vezetőségi tagja a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójának. 2013-ban kezdte meg PhD tanulmányait az ELTE Film-, Média- és Kultúraelméleti programján, 2014-től meghívott előadó a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Fotográfia szakán, 2015-től a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ művészeti munkatársa.

Jalsovszky Katalin, dr. (1943)

Muzeológus. 1968-ban végzett az ELTE történelem–újkori történeti muzeológia szakán. 2009-ben történt nyugdíjba meneteléig a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtárának tudományos főmunkatársa. Több történeti fényképalbum társszerzője, történeti kiadványok, folyóiratok képszerkesztője, kiállítások kurátora.

Kotzan, Anne (1961)

Szabadjoglalkozású publicista. Egyetemi tanulmányai alatt egy évet Rómában töltött DAAD-ösztöndíjasként, majd kultúrával foglalkozó úti-könyveket kezdett írni, köztük Magyarországról is. Már tanulmányai idején kapcsolatba került a fényképezéssel, és több éven át dolgozott egy fotográfus mellett asszisztensként. Ma független szerzőként foglalkozik a fotóval. Szövegei főleg német szaklapokban jelennek meg: foto-MAGAZIN, Photo International, Photopresse, Schwarz-weiss. Kölnben él.

Montvai Attila (1942)

Fotóművész, az ELTE fizikus szakán szerzett diplomát. Fotóművészként és aktív elméleti szakíróként a fotográfia, illetve tágabb megközelítésben a vizuális közlési csatornák technikai, kulturális és intellektuális határainak felmérésével, kiterjesztésével foglalkozott. Fizikusként hasonló vonalak mentén dolgozott a matematikai modellek érvényességét vizsgálva. Ennek eredményeként a Cambridge-i International Biographical Centre Montvai Attilát, mint a 21. század iránymutató tudósát tartja számon, és 2006-ban jelölte az Archimedes Awardra.

NKA Nemzeti Kulturális Alap

Fotókritikai, elméleti és fotótörténeti folyóirat. Alapították 1966-ban, a Magyar Fotóművészek Szövetsége kezdeményezésére, az 1958-tól kiadott Fényképművészeti Tájékoztató utódaként. Megjelenik évente négyszer. Főszerkesztő: Tímár Péter. A szerkesztőség postacíme: 1676 Budapest, Pf. 72. Telefon: **291-3621, 06-20-9391-867**. E-mail: fotomuveszet@t-online.hu. Kiadó: Magyar Fotográfiai Szaksajtó Alapítvány. A kiadásért felel: Tímár Péter.
• A folyóiratot a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtára, a Nemzeti Kulturális Alap, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nikon Kft. és a Magyar Fotográfiai Szaksajtó Alapítvány támogatja.
• Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága 1008 Budapest, Orczy tér 1. Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 303-3440. További információ: 06 80/444-444. Éves előfizetési díj 2008-tól: **3360 Ft**, egy szám ára: bruttó **840 Ft**. Előfizetői példányokkal kapcsolatos reklamációk a 06-1-767-8262 számon tehetők meg. Külföldön terjeszti a Batthyány Kultúra-Press Kft. (H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel./fax: 00-36-1-201-8891. Tel.: 00-36-1-212-5303, E-mail: batthyany@kulturpress.hu) Index: 25 307 • Terjeszti a Hírker Rt., NH Rt. és alternatív terjesztők. Előfizetésben terjeszti a Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta Igazgatóság (HELP), egy-számlaszáma: Postabank Rt. 21998636/02102809, és a kiadó.
• Nyomdai előkészítés, képfeldolgozás, nyomás: Prospektus Nyomda, Veszprém. Felelős vezető: Szentendrei Zoltán

Előfizetés a „hivatalos” postai eljáráson kívül a weblapunk erre a célra kialakított része kitöltésével, illetve az E-mail címünkre, vagy a 1676 Budapest, pf. 72 címre küldött levélben is kezdeményezhető.

HU ISSN 0532-30-10

A Nemzeti Kulturális Alap logója

A művészi fényképeket honorárium fizetése nélkül, a fotográfusok/jogtulajdonosok szíves hozzájárulásával közöljük. Ezt a tényt csak akkor említjük név szerint, az egyes képekhez tartozó képaláírások részeként, ha ezt az alkotó, illetve a kép jogainak tulajdonosa kéri. A képaláírásokat illetően egyebekben is a szerzők, illetve jogtulajdonosok elvárásait követjük. Eszerint közlünk, illetve nem közlünk technikát, méretet, keletkezési dátumot és egyéb adatokat. Ha képeket idegen nyelvű képcímmel-képaláírással kapunk, azt általában nem magyarítjuk, hogy ezzel ne nehezítsük a közölt képnek az eredetijével való későbbi azonosíthatóságát.

Pfisztner Gábor (1967)

Történelem–német szakon végzett az ELTE-n, és két félévig az Iparművészeti Főiskola vizuális kommunikáció szakán volt vendéghallgató. Gimnáziumi tanár.

Somosi Rita (1980)

Művészettörténetet és kulturális menedzsmentet tanult. Kurátorként dolgozik és kortárs művészetről publikál, különös tekintettel a fotóművészetre és kortárs ékszerre. A VILTIN Galéria munkatársa.

Surányi Mihály (1959)

A BME Vegyészmérnöki karán diplomázott 1982-ben. 2005 és 2008 között a MOME művészeti menedzser képzésére járt. A magyar fotográfiai életben a Nessim Galéria vezetőjeként vált ismertté: 2006 óta több, mint negyven budapesti és külföldi kiállítást rendezett. Fontos feladatának tartja a kortárs magyar fotográfusok nemzetközi bemutatását. Érdeklődésének középpontjában a kortárs fotográfia alkotói és tendenciái állnak. Az utóbbi időben figyelme a fotográfia vizuális hagyományban betöltött szerepe felé fordult.

Sümegi György (1947)

Művészettörténész. Volt szerkesztő (Forrás, Múzsák Kiadó), dolgozott a közigazgatásban, levéltárban. Kutatásai, tanulmányai és könyvei a Duna-Tisza köze szakrális művészetéhez, a kecskeméti szecessziós építészethez, a hazai művésztelepekhez, a fotóművészethez (Pécsi József életműve, 1956 fotóhagyatéka), az 1956-os forradalom Képtárához, a 20. századi erdélyi (Nagy István, Szolnay Sándor, Miklóssy Gábor) és magyarországi képzőművészek (Szalay Lajos, Tóth Menyhért stb.) életművéhez kapcsolódnak. Több képzőművészeti film szakértője.

Szegő György (1947)

Építész, művészeti író. A hetvenes években több, fotófelhasználással is élő önálló kiállítása volt. 1979 és 1989 között a Kaposvári Csiky Gergely Színház díszlet- és jelmeztervezője. 1982-től rendszeresen publikál művészeti tanulmányokat és kritikákat.

Tímár Péter (1948)

Építészmérnök, Balogh Rudolf-díjas fotóművész, a Fotóművészet főszerkesztője. http://www.timarpeter.hu.

INTERJÚ

Nem az extremitás, hanem a hétköznapiok kegyetlensége érdekel

Beszélgetés Hajdú D. András fotóriporterrel

BACSKAI SÁNDOR

Bacscai Sándor (1961)

Fejér Zoltán (1951)

– **Mesélnél a gyermekkorodról? Hol születél?**

– Budapesten születtem, de a szüleim nagyon fiatalok voltak, egyetemre jártak, ezért egy éves koromtól a nagybátyámék neveltek egy Heves megyei faluban. Természetesen anyukámék gyakran meglátogattak vagy elvittek magukhoz, és amikor iskolás korú lettem, végleg visszahoztak Pestre. Amiatt, hogy falun nőttem fel, egy csomó dolgot megtapasztalhattam, amikre a városi gyerekeknek nincs lehetőségük, mezítlábas, fürdőnacis Winnetouként kétszázás szögekkel lőhettem célba az út széli tökökbe, paprikát árulhattam a piacon, szabadon élhettem, és a kétlakiság – hiszen vidéken lakom, de a munkám miatt a fővároshoz vagyok kötve – elég jó rálátást biztosít arra, hogy mi történik a Budapest határát jelző táblán túl.

Angol szakon végeztem, akár tanár is lehettem volna, de még időben rájöttem, hogy nem lenne nekem való. Elvégeztem a *Nép-szabadság* egyéves OKJ-képzését, Féner Tamás vezette, és amikor először elkezdett mesélni a munkáiról, rögtön éreztem, hogy jó helyre érkeztem. Amikor végeztem, a *Bravo Girl*shöz akartak gyakorlatra küldeni, de megmakacsoltam magam, így kerültem az origo.hu-hoz, ahol 2014-ig dolgoztam. Most félállásban az abcug.hu-nál vagyok, ahol főleg társadalmi és szociális kérdésekre fókuszálunk. A *Nők Lapj*ában is megjelennek képeim, emellett a Metropolitan Egyetem fotóriporter szakán tanítok, workshopokat vezetek. Ha megkérdeznék, újságírónak mondanám magam, és mivel nem írok jól, ezért fényképezőgéppel mesélek el történeteket.

– **Fölmerült-e benned az, hogy valamelyik vidéki lapnál helyezkedj el?**

– Nem. Sok tehetséges embert ismerek a vidéki kollégák közül, de tudom, hogy a megyei napilapok lehetőségei messze vannak a budapestiekétől. Ha vidéken valamilyen fontos dolog történik, akkor az adott médiumok inkább a saját embereiket küldik le, és nem a helyi vagy környékbeli fotósokat bízzák meg. És amikor nemzetközileg is érdekes esemény történik Magyarországon, a külföldi lapok is a saját riportereikre hagyatkoznak, mert nem biztosak abban, hogy az itteniek meg tudnak birkózni a feladattal. Nem véletlen, hogy a sajtófotó pályázatokon is a fővárosiak dominálnak, ezt sokan maffiaszerű összefonódásnak érzik,

Bacscai Sándor (1961)

de könyörgöm, hogyan van az, hogy Stiller Ákos, Móricz Simon vagy én Budapestről könnyebben elérjük a százötven-kétszáz kilométerre lévő helyszíneket, amik csak néhány kilométerre vannak valamelyik megyei lap szerkesztőségétől. Másrészt azt is el kell ismerni, hogy ki vannak zsigerelve, naponta öt-hat eseményre is oda kell érniük, a belüket húzva maguk után. Nem csoda, hogy legfeljebb fél órája van egy-egy témára, amire én akár két-három napot is rá tudok szánni.

– **Az origo.hu-nál fotóriporteri státuszban dolgoztál?**

– Soha életemben nem voltam státuszban, akkor is, azután is számlásként dolgoztam. Ha státuszban lettem volna, az origo elengedett volna egy-egy munkára, sőt el is várták tőlem, hogy nagyobb lélegzetű anyagokat is készítek. De én heteket, hónapokat is eltöltöttem egy-egy téma feldolgozásával, természetesen a munkaviszony ezt nem tette volna lehetővé, nem tűnhetsz el ilyen hosszú időre évente több alkalommal is.

Az origónak én vittem az első nagyobb lélegzetű, kizárólag képekből álló, úgynevezett top storyt, ez nyolc évvel ezelőtt kuriózumnak számított, addig a képek csak illusztrációkként jöhettek szóba a lapot abszolút uraló szövegek mellett. Azóta felerősödött a képi tartalom.

Egy top storyt általában nem lehet rövid idő alatt megcsinálni, hiszen már az is beletelik egy-két napba, mire megismerem a helyet, mire az emberek egyáltalán szóba állnak velem, és képbe kerülök. És csak azután kezdődik a fényképezés. És lehet, hogy még vissza is kell mennem, úgyhogy hamar elrepül két hét, pedig csak egyetlen témára fókuszáltam. A szerkesztőség teljes joggal mondhatja azt, hogy öreg, csináld meg két nap alatt, amit tudsz, az átlag befogadónak az is bőven elég lesz. Én meg hiába is mondanám, hogy de még hiányzik egy kórházás rész, a családot is szeretném mélyebben megismerni. Nem másoknak akartam megfelelni, hanem a saját elképzelésem volt a mérce, én pedig úgy éreztem, hogy nekem két nap kevés egy-egy anyaghoz.

Ennek ellenére az origo fotórovatánál belsősként kezeltek, és ha a saját ötleteim miatt el kellett mennem egy-egy hosszabb útra, akkor szabadúszókkal pótoltak arra az időre.

Azt hiszem, ha korlátozni kellett volna az utazásaimat, akkor egy idő után másik munkahelyet kerestem volna. Egy kicsit cso-

dabogárként néztek rám. Meg is kérdezte a főszerkesztő, hogy a nagybányai képeimmel már mindent megnyertem, már mindent megtudtunk a telepről, akkor miért akarom tovább folytatni. Benem pedig volt egy hajtóerő, el akartam mélyülni a témában, emiatt vissza-visszajártam. Persze rutinos sajtófotósként már az első nap is elkészítettem, ami a lapnak kellett, két-két benti kép, kinti kép, akció, portré, kész is, már öt óra, mindjárt sötétedik, indulás haza. Összeállítottam egy alap válogatást, körülbelül 30-40 „hasznos” képpel, amit a szerkesztőségben egy tizenvalahány képből álló riporttá szűkítettünk.

– Ez volt a Horea utcai romatelepen készült sorozatod. Hogyan kerültél oda?

– Több helyszínen készült az anyag. A Horea utcai blokkházat, amit a nagybányai polgármesteri hivatal fallal vett körül, a falépítés hírértéke miatt néztük meg egy origós kollégával. Utána eltelt valamennyi idő, és amikor megint Erdélyben kellett dolgozunk, talán Tusványoson voltunk, mondtam neki, hogy hazafelé ejtsük útba Nagybányát, nézzük meg, hogy mi történt azóta. Ekkor hallottunk először a három-négy kilométerre lévő Craicáról, a blokkházban élők mesélték, hogy előtte sokkal rosszabb körülmények között laktak, de szerencsére sikerült elkerülniük a sátozótorbából és viskókból álló nyomortelepről, ami kilométereken át húzódik a vasúti sínek mellett. Megnéztük a Craicát, és eléggé mellbevágó élmény volt, hogy egy uniós országban, az önkormányzat tudtával ilyen körülmények között élnek emberek, nemritkán hat-nyolc családtag lakott egy hat-nyolc négyzetméteres viskóban, télen-nyáron. És valószínűleg nem egyedülálló, amit láttunk.

– Rögtön elővette a kamerát?

– Igen, én alapvetően azonnal elkezdek fotózni. Többféle módszer van, én szeretem, ha az első perctől tudják, hogy fotósként jöttem ide, hogy megszokják a kamerát. Nem volt egyszerű, mert nemcsak a nagybányaira, hanem a miskolci számozott utcákra vagy a nyíregyházai Huszárttelepre is igaz, hogy a média „lerabolta” őket, odamegy a helyi lap, a megyei sajtó, végül a legrosszabb, a bulvár, a médiaterroristák, és húsz perc alatt túl vannak az egészen, amit lehet, kiszednek belőlük, és átverik a lakókat, mert soha többé nem mennek vissza. Egy ilyen helyzet után természetes, hogy utálnak, hiszen én is egy vagyok az újságírók közül. Már csak ezért sem elég egy-két nap a tisztességes munkához. Dolgoztam olyan helyen, Monoron, ahol négy-öt nap után is ellenségként néztek rám, mert már annyiszor becsapták őket. Komoly melót jelent a bizalmat megszerezni.

– Mit gondolsz, erdélyi vagy bukaresti riporterek is jártak Craicán?

– Persze, például az egyik legjobb román fotós, Mugar Varzariu velem párhuzamosan fényképezett, hasonló elképzelésekkel, mint én.

Az utolsó nagybányai utam előtt Szabó Balázs kollégámmal, aki videózni járt velem, gyűjtést szerveztünk a szerkesztőségben, és egy autónyi cuccot, ruhát, bébiételt vittünk magunkkal Nagybányára, hogy ne csak mi kapjunk tőlük, hanem mi is adjunk valamit. Akkor, a búcsú napján készült az egyik kedvenc képem, az ágyon ülő, kaját lapátoló gyerek a báránnyal. Pedig a gép már csak azért volt nálam, mert annyira veszélyes a környék, hogy nem mertem a kocsihoz hagyni.

– Ezután készült a Nyíregyháza–Zürich Expressz?

– Igen, 2013 körül. Vincze Barbara újságíróval beadtuk egy pályázatot a Robert Bosch Ösztöndíjra, a prostitúció témáját sze-

rettük volna feldolgozni. Akár egyszerű illusztrációkkal is „megúszhattam volna”, de nem szeretem a valóságot illusztrációként bemutatni, ehelyett kiválasztott hősök konkrét élethelyzetein keresztül akarom elmondani a véleményemet. Akkor lettem volna elégedett, ha egyetlen embert sikerülne végig követni, de mindenki azt mondta, hogy erre nincs esély: miért lenne érdekelt egy prostituált abban, hogy hetekig ott lihegjen mögötte egy fotós? Valakit lefizetni szintén nem akartam, mert akkor az szerepjátás, színház lett volna.

Mondták már rám, hogy túsztárgyaló vagyok, meg tudom győzni az embereket. Most például egy gyermeket váró roma nőt fotózok, akit úgy találtam meg, hogy ráböktem a térképen egy településre, ami elég messze van a kórházaktól, nehézséget jelent időben beérni a szülőszobába, elutaztam oda, kiszálltam az autóból és vaktában elindultam. Bementem a kisboltba, embereket szólítottam meg, kérdezősködtem, és három-négy óra alatt meg is találtam azt a nőt, akinek elmondhattam, hogy miről és milyen céllal szeretnék fényképeket készíteni.

A Nyíregyháza–Zürich előtt Vincze Barbival szintén így mentünk el a Huszárttelepre, hogy keressünk egy stricit. Láttunk egy vastag nyakú, tetkós alakot, akihez odamentem, hogy jó napot, maga ilyen főnök félének néz ki, a segítségét szeretném kérni. Attól a pillanattól, hogy megjátszhatta a nagy embert, készségesé vált, és segített találni olyan nőt, aki most készül kimenni Nyugatra strichelni. Természetesen fotózásról szó sem lehetett, de legalább találtunk egy nyomot, amin el lehetett indulni. Később el szoktam engedni ezeket a segítőköt, akár strici, akár szoc. munkás, akár alapítványi ügyintéző, rájuk csak a kapcsolatok kialakítása miatt van szükség, de később már a magam útján járok, és nem akarom, hogy ők terelgessenek, megmondják, hogy mit fényképezhetek és mit nem.

– Miért érte meg a főszereplő Ildikónak az, hogy fényképezd?

– Szerintem annyira elveszettek és gyámoltalanok voltak, hogy szükségük volt rám. Nem beszélnek nyelveket. Budapesten fölülz a vonatra, leszállsz Svájcban, és fogalmad sincs, hogy hol vagy. Például akart venni egy telefont, de nem értette meg, hogy a SIM-kártyát külön meg kell venni, vagy amikor vissza kellett váltani a vonatjegyet, segítséget jelentett a számukra, hogy ott vagyok velük és fordítok. De amikor odarángattott egy kuncsaft-hoz, hogy segítsek fordítani, mondtam, hogy ne haragudj, ezekben a dolgokban nem vehetek részt. Van egy határ, amit nem lehet átlépni. Az indulás előtt is azzal próbálkoztam, hogy hiányzik tizenháromezer-kétszáz forintja az utazáshoz, nem tudunk elindulni, hacsak ki nem segítjük. Szerintem tízből kilenc újságíró odaadta volna neki a pénzt, de mi azt mondtuk neki, hogy jó, akkor maradjon itthon, és otthagytuk. Ahogyan nem avatkozhatok bele a kuncsafttal való alkudozásba, ugyanúgy nem adhatok tizenháromezer-kétszáz forintot arra, hogy egy családanya elmenjen strichelni Svájcba, mert akkor belenyúlnék a történetbe.

– Mert neked úgy kell viselkedned, mintha nem lennél jelen?

– Igen, ez alapvető szempont. Mi Barbival kiutaztunk, utána visszamentem Ildikóékhoz, mutattam neki a Svájcban készült képeket, és le volt döbbenve, hogy mi tényleg kimentünk nélküle, nekünk elveink vannak, játékszabályaink, amiket nem rúghattunk fel. Attól kezdve hitelesebbé váltam a szememben, és legközelebb együtt utaztunk ki. Utána még egyszer kint voltam, mert természetesen azt a képanyagot nem lehetett volna egy-két nap alatt összehozni. Rengeteg meló és kitarás kell hozzá, más kérdés, hogy 2016-ban kinek van erre pénze és igénye.

– Ildikónak kellett-e attól tartania, hogy rászáll a rendőrség?

– Igen, annak ellenére, hogy Svájcban bizonyos keretek között legális a prostitúció. Csakhogy ő nem váltotta ki a napijegyet, és már volt is büntetve, amivel azt kockáztatta, hogy börtönbe kerülhet pár napra.

– Mit tettél volna akkor, ha lecsukják?

– Megvárom, amíg kijön. Fotósként oda úgysem engednének be. Többen is kérdezték, hogy miért nem mutatom öt intim helyzetben, de ezt én eleve kizártam. Egyrészt, nem az extremitásokat keresem, hanem a hétköznapi kegyetlensége érdekelt; másrészt mindenki el tudja képzelni, hogy mi történhet a placcon vagy egy kamionfülkében. Ne mutassuk meg teljesen kiszolgáltatott helyzetben. A gyerekeket sem akartam kitenni annak, hogy a falubeliek ezen csámcsogjanak. A gyámhivatal már különben is rájuk szállt, mert a gyerekek nem járnak iskolába, és ezen az én anyagom valószínűleg nem segít, pedig alapvetően, hogy senkit ne sodorjak bajba. Ez meg is nehezíti a helyzetemet, mert ha őszintén akarok beszélni a szegénységről, akkor meg kell mutatnom, hogy éheznek a gyerekek, rossz körülmények között élnek, nincs víz, fűtés, és ilyenkor a gyámhivatalnak hivatalból eljárást kellene indítania. Valószínűleg azért nem veszik el őket, mert tízezerrel vannak nyomorgó családok, hová is tennék őket. Ebből a szempontból nem teljesen őszinték a sorozataim, mert van egy határ, amit nem lépek át, ha azzal veszélybe sodornám a családokat. Pedig beszélni kell arról, hogy sok gyerek naponta csak egyszer jut kajához, és az sem megfelelő minőségű. Ilyenkor megpróbálok érzékeltetni a helyzetet, de nem konkrétan, személyekre bontva, ami alapján eljárás indulhatna.

– A prostitúciós sorozatnak is volt akkora visszhangja, mint a nagybányainak?

– A nagybányai technikailag jobban sikerült, több időt fektetünk bele, fontos szempont volt a tökéletességre, a kerek egésze való törekvés. A nyíregyházinál erre nem volt lehetőség, egyedül voltam, nekem kellett a felszerelést cipelnem, állvány, kamerák, töltők, laptop, hálózás, huszonöt kilós cuccal nem lehet dolgozni. Tartalmilag viszont erősebbnek érzem az anyagot, emberibb, és a család szintjén is meg tudtam mutatni, hogy miért nem lehet kikerülni ebből az ördögi körből, miért nincs happy end a történet végén.

– Lenne értelme folytatni a magyarországi prostitúció bemutatásával?

– Lenne értelme, és technikailag is sokkal jobban sikerülne, a sötét, eldugott helyszínek ellenére is, hiszen most már komolyabb felszereléssel dolgozom.

– Miért utaztál el Kongóba, mire voltál kíváncsi?

– Fabók Bálint kollégám írt egy cikket Dr. Hardi Richárdról. A másfél magyarországi Kasai Oriental megyében ő az egyetlen szemorvos, ha ő nem dolgozna, akkor senki nem látná el a szürkehályogban megbetegedett pácienseket, és így vakon élnék le az életüket. Richárd doktor húsz évvel ezelőtt költözött a közel kétmillió, de falusi jellegű Mbuji-Mayiba, ahol több orvostársával és ápolóval gyógyítanak. Lényegében rutinműtétekről van szó, bár nem lézert használnak, hanem szikét. De a megye távolabbi részein élő betegek nem tudnak eljutni a szemészeti központba, öt-hatszáz kilométert kellene megtenniük gyalog vagy biciklin úgy, hogy nincs út, nem lehet átkelni a folyón, mert a komp csak napok múlva jön, ez Richárd megfogalmazásában olyan, mintha a beteg nagymamánkat biciklin kellene eltolnunk Párizsba.

– Kik fedezi a költségeket?

– Egy belga és egy magyarországi alapítvány. A gyerekek számára ingyenes a gyógyítás, a felnőtteknek fizetniük kell valamennyit, muszáj, mert a mentalitás szerint, aminek nincs ára, annak értéke sincs. Természetesen számtalanszor láttam, hogy akkor is ellátják őket, ha a fele sincs meg az összegnek.

Én egy olyan misszióra akartam a stábot elkísérni, amikor a központból felkeresik a megye távoli pontjait. Rádióon már hetek-el korábban értesítik a lakosságot, hogy jön a szemorvos, óriási feladatot hárul rá, a három hét alatt, amíg ott voltam, hétszáz embert láttak el. Utána visszatér Mbuji-Mayiba, és néhány hónap múlva egy másik távoli pontra megy gyógyítani. Óriási lelki erő munkál benne. Biztosan nála is vannak mélypontok, de a hite viszi előre: misszionárius. Az 1996-ban kirobbant polgárháború miatt a különböző szervezeteknél dolgozó fehérek nagy többsége elmenekült, hiszen millió számra öltek meg embereket, de ő ott maradt, neki ott dolga van. A helyiek felnéztek rá, bíztak benne; amíg a helyén van, nagy baj nem lehet. Több ilyen hősöm is volt, például a cigánysoron dolgozó postás, olyan erő hajtja őket, ami az átlagemberben nincs meg. Szeretem őket kiemelni, egyrészt nekem is erőt adnak, feltöltenek, sokat tanulok a mentalitásukból. Másrészt, ha vannak ilyen hősök, akkor mutassuk meg őket a világnak, hátha másoknak is segít felállalni a bennük lévő potenciált. Néha úgy érzem, hogy egy kicsit én is misszionáriusként dolgozom, nem ismerem lehetetlen feladatot, meg kell próbálni, aztán vagy sikerül, vagy nem. Hogy megtérül-e a befektetett pénz és energia, nem tudom. Dolgozom rajta, hogy megtérüljön. A kongói sorozatom büdzséje egymillió forint körül járhat, csak a repülőjegy háromszázezerbe került, iszonyú teher, ráadásul olyankor nem tudok más munkát elvállalni, nincs szerkesztőség, amelyik vállalna ekkora kiadást, úgyhogy megléptem, és saját zsebből megelőlegeztem, utána meg drukkoltam, hogy visszajöjjön belőle valamennyi.

– És visszajött? Volt egy *National Geographic*-megjelenésed.

– Nagyjából visszajött, képeladásokból, publikációkból. Éreztem, hogy ennek az anyagnak nagyon jó helyen kell megjelennie. Sok színvonalas lap van, de a sztori orvosi vetülete kevésbé érdekelné őket, ezért gondoltam a *National Geographic*-ra. Biztam benne, hogy érdekesnek találják a témát, és a képek is erősek lesznek, hiszen rengeteget dolgoztam Kongóban, napi tizenkét órát. Mindennap együtt indultam az orvosi teammel, és amikor befejezték a munkát, én még fényképeztem, hogyan vadásznak a helyiek, hogyan főzik meg a kígyólevest. Mivel Richárd doktorék munkája mindig ismétlődött, más helyszíneken is fényképeztem, például a spanyol nővérek misszióján vagy egy gyémántbányában, ezek néhány napos elfoglaltságot jelentettek, és a *Magyar Nemzet*, a *Marie Claire*, meg a *Nők Lapja* közölte őket, de külföldi megjelenéseim is voltak.

– Találkoztál-e más fotóssal, vagy teljesen ismeretlen helyeken jártatok?

– Hát, hogy képbe helyezzelek, és ezt előtte én sem hittem volna, jártunk olyan eldugott régióban, ahol a gyerekek nem láttak még fehér embert, Belső-Kongóban nincs áram, mobilhálózat, folyóvíz. Néha átrobog egy ENSZ-békefenntartó csapat, sőt a faluban, ahol voltunk, néhány éve amerikai katonasorvosok kutatták a majomhimlőt, remélem, nem katonai célokra. De a gyerekeknek csodaszamba ment a fehér ember látványa. Magammal vittem Joseph Conrad könyvét, a *Heart of Darkness*-t, „A sötétség mélyén”-t, ahol semmi sincs, csak krokodilok, kígyók, skorpiók, malária.

– Amikor 2014-ben lemondott az origo.hu fotórovata, egyértelmű volt, hogy te is távozol?

– Ez nem úgy történt, hogy bementünk, az asztalra csaptunk és szerződést bontottunk, a vezérigazgató mindenkitől, külön-külön megkérdezte, hogy maradni szeretne-e vagy elmegy, és mindenki azt mondta, hogy elmegy, én is. Nemrég az új rovatot is szétszedték, az utánunk érkezők alig jöttek bele a munkába, már integrálták őket a vs.hu-val, gyakorlatilag megint új fotós csapat jött létre. Szerintem ilyen hányattatások mellett nem lehet elvárni, hogy magas színvonalon dolgozhassanak, korábban nekünk is sok időre volt szükségünk ahhoz, hogy összerázdjunk, és évről évre hat, nyolc, néha tíz díjat is elhozzunk; és ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy a díjakra hajtottunk. A csapat három-négy embert jelentett, sokszor kíségtettük egymást. Pályi Zsófiával, aki szintén félállásban dolgozott, gyakorlatilag egy helyet töltötünk be ketten, egymás váltótársai voltunk, hiszen ő is gyakran elutazott a saját munkái miatt.

– Föl voltak osztva a területek vagy ügyeleti rendszer volt?

– Nem voltak felosztva, ügyeleti rendszer volt, és nem volt kivétel, én is fotóztam sportot, még a pekingi olimpián is jártam, és Pályi Zsófi is ugyanúgy kint volt az utcán azt a melegfelvonulást fotózni, amikor köveket dobáltak az ellentüntetők, persze igyekeztünk őt megvédeni és tehermentesíteni.

Mi, online fotóriporterek nagyon jók vagyunk abban, hogy ha ledobnak minket valahol, akkor azonnal dolgozni tudunk, gyorsan jár az agyunk, és mindenre odafigyelünk. A kamerám össze volt kötve egy transzmitterrel, az egyik kártyára RAW-t, a másikra JPG-t mentettem, a JPG-n pörgettem a képeket, és ami jó volt, azt azonnal továbbítottam, odabent a képszerkesztő pedig letöltötte, amire szüksége volt, alig fél perccel az exponálás után. Ha nem volt ennyire sürgős a dolog, akkor pedig én magam editáltam a képeket laptopon. Szeretem magam megvágni vagy fényelni a képet, mert a képnek nemcsak a tartalmában kell erősnek lennie, hanem esztétikus is kell, hogy legyen. Képes voltam rá, hogy a miskolci cigányokkal felültem a Svájcba tartó buszra csak azért, mert tudtam, hogy az út végére lesz majd három vagy négy kockám, ami fontos lenne a sorozat szempontjából, például ahogy indulás előtt búcsúzkodnak, ahogy a gyerekek egy kupacban alszanak, vagy a srác kinéz az ablakon, és a háttérben ott látszik a svájci zászló, vagy megérkezve tanácstalanul állodogálnak a busz mellett. Ha ezek jó képek, nem azért jók, mert baromi ügyes vagyok, hanem mert nem sajnáltam tizenhat órai zötykölődést rászánni három-négy képkocka elkészítésére.

Természetesen az online sajtóban erre nincs idő, képéhség van, ha történik valami, rögtön kikerül róla egy kép, nem számít, hogy jó-e vagy nem, esetleg nem is látszik rajta semmi, csak az, hogy minél hamarabb fent legyen az oldalon. Később úgymint jobbra cserélik, amikor frissítik a hírt. A gyorsaság miatt olykor vitáink is adódtak a szerkesztőséggel, ha úgy éreztem, hogy hiányzik még egy-két fontos kép. Előfordult, hogy állandóan hívogattak, hogy mikor küldöm már a képeket, mit képzelek magamról, én meg fogtam és kinyomtam a telefont, mert a fotózásra akartam koncentrálni. Ilyenkor talán az lenne a legjobb, hogy mobillal lövök egy képet, elküldöm, és bent is megnyugszanak, meg én is fényképezhetek tovább.

– Te még elcsíptél valamennyit az analóg fototechnikából?

– Éppen csak. A *Népszabadságnál* még azt tanultuk, de a diplomamunkám már digire készült. Ez 2006-ban volt, megkérdez-

tem néhány fotós ismerőst, hogy filmes vagy digitális gépet vegyek-e, egyetlen egy mondta azt, hogy csakis filmest, a többiek azt, hogy ha sajtófotós akarok lenni, akkor mindenképpen digitálisat. Maximálisan élek a digitális fényképezés adta lehetőségekkel, örök hála érte a japán konstruktőröknek, óriási képtermelő vagyok, a kamera a legjobb minőségű RAW-ra van állítva, és a 256 GB-os memóriakártya minden előnyét kihasználom. Addig fotózom, amíg azt nem érzem, hogy megvan a legjobb kép. Akkor is, ha előtte háromszázat vagy még többet kell exponálnom. ■

A 34. Sajtófotó kiállításon a zsűri a sorozatok közül Hajdú D. András *Cataracta* című képanyagát találta a legjobbnak

Kasai Oriental megye / KONGÓ

© HAJDÚ D. ANDRÁS

Gyöngyöspata MAGYARORSZÁG

© HAJDÚ D. ANDRÁS

